

2024-02-22
S2022/03173
S2024/00390 (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att fördela, betala ut och följa upp medel till regioner för arbete med skyddade utrymmen avsedda för hälso- och sjukvård

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att fördela, betala ut och följa upp medel till regioner för arbete med skyddade utrymmen avsedda för hälso- och sjukvård.

Socialstyrelsen ska fördela, betala ut och följa upp medel till regionerna för att utföra fördjupade kartläggningar av skyddade utrymmen avsedda för hälso- och sjukvård. De fördjupade kartläggningarna ska ge en bild av bl.a. underhållsbehov. Socialstyrelsen ska vid fördelningen av medel för detta ändamål utgå från en av myndigheten framtagen fördelningsnyckel utifrån populationsstorlek.

Socialstyrelsen ska även fördela, betala ut och följa upp medel till vissa regioner för att genomföra åtgärder som syftar till att skyndsamt möjliggöra nyttjande av skyddade utrymmen avsedda för hälso- och sjukvård. Vid fördelningen av dessa medel ska Socialstyrelsen vid urvalet av regioner utgå från kartläggningen som utfördes inom ramen för uppdraget att kartlägga befintliga skyddade utrymmen och lokaler avsedda för hälso- och sjukvård i landets regioner (S2022/03173). Socialstyrelsen får avgöra hur stor del av beloppet som avsätts för detta ändamål och ska ta fram en fördelningsnyckel för det.

Socialstyrelsen får ange villkoren för statsbidraget inom ramen för ändamålen. Medel som regionerna inte har förbrukat eller använt i enlighet med villkoren ska betalas tillbaka till Socialstyrelsen.

De fortifikatoriska kriterier som Socialstyrelsen tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har tagit fram inom ramen för det tidigare uppdraget ska även användas i detta uppdrag. Enligt de kriterierna ska ett skyddat utrymme ge visst skydd mot skadlig påverkan från omgivningen. Med skadlig påverkan avses luftstöt vågor, splitter, byggnadsras samt joniserande strålning.

Socialstyrelsen ska inom ramen för uppdraget även följa upp de åtgärder för underhåll som regionerna vidtar för att möjliggöra nyttjande av skyddade utrymmen avsedda för hälso- och sjukvård. Syftet är att skapa en samlad bild över det fortsatta behovet av underhåll av skyddade utrymmen som är avsedda för hälso- och sjukvård.

Socialstyrelsen ska också lämna ett förslag på hur det fortsatta arbetet med skyddade utrymmen avsedda för hälso- och sjukvård kan föras in i investeringsprogrammet för Sjukvårdens säkerhet i kris och krig samt hur det kan finansieras genom förordningen (2023:30) om statsbidrag till regioner för åtgärder för att höja driftsäkerheten på hälso- och sjukvårdens fastigheter.

Socialstyrelsen ska när uppdraget utförs föra dialog med regionerna och med andra aktörer som myndigheten bedömer som lämpliga för uppdragets genomförande. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Fortifikationsverket och Försvarsmakten ska bistå Socialstyrelsen med sina ämnesspecifika kompetenser.

Socialstyrelsen ska senast den 20 maj 2024 lämna en delredovisning till Regeringskansliet (Socialdepartementet) avseende förslaget om hur det fortsatta arbetet med skyddade utrymmen avsedda för hälso- och sjukvård kan föras in i investeringsprogrammet för Sjukvårdens säkerhet i kris och krig samt hur det kan finansieras genom förordningen (2023:30) om statsbidrag till regioner för åtgärder för att höja driftsäkerheten på hälso- och sjukvårdens fastigheter.

Socialstyrelsen ska senast den 30 juni 2025 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Av en separat ekonomisk redovisning ska det framgå hur regionerna har använt statsbidraget enligt villkoren för uppdraget.

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2024 använda 50 000 000 kronor, varav 2 000 000 kronor för eget arbete, som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2024 uppförda anslaget 1:14 Civilt försvar inom hälso- och sjukvård, anslagsposten 1 Del till Kammarkollegiet.

Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2024.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2025 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Av såväl den försvarspolitiska inriktningspropositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) som av Försvarsberedningens rapport Kraftsamling – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret (Ds 2023:34) framgår att hälso- och sjukvården har en central plats i totalförsvaret. En fungerande sjukvård i fred är en förutsättning för en fungerande sjukvård i krig. Det är viktigt att funktionaliteten så långt som möjligt kan upprätthållas inom hälso- och sjukvården också i krig.

Den 10 november 2022 fick Socialstyrelsen ett uppdrag att förbereda för förvaltning av investeringsprogrammet Sjukvårdens säkerhet i kris och krig (SSIK) (S2022/04258). Socialstyrelsen har den 1 december 2023 lämnat en delredovisning av uppdraget och ska lämna ytterligare en delredovisning senast den 1 oktober 2024 samt en slutredovisning senast den 1 oktober 2025.

Av Socialstyrelsens delredovisning framgår att regionerna under 2023 har påbörjat arbetet med en nulägesanalys av sjukhusfastigheter, vilket på sikt bidrar till sjukvårdens förmåga att upprätthålla sin verksamhet i såväl fredstid som under krig.

En av de frågor som behöver analyseras vidare inom ramen för SSIK-programmet är behovet av att prioritera driftsäkerhetshöjande åtgärder för sjukhusfastigheter. Det är prioriteringar som kan komma att behöva göras,

utifrån den nu gällande och framtida försvarspolitiska inriktningen (med planeringsanvisningar) och utifrån målen för civilt försvar samt kopplat till de medel som tilldelas SSIK-programmet. Hur dessa prioriteringar ska göras behöver ytterligare fördjupad analys och hänger även nära samman med andra uppdrag som berör hälso- och sjukvården i det civila försvaret. Bland annat ska myndigheten analysera vad som ska omfattas av SSIK-programmet. I nuläget omfattas sjukhusfastigheter där det bedrivs slutenvård. SSIK-programmet bör på sikt bidra till ökad robusthet i hälso- och sjukvården genom att öka driftsäkerheten på andra platser än sjukhusfastigheter där vården kan komma att bedrivas under höjd beredskap. Det kan handla om andra typer av lokaler som förbereds för hälso- och sjukvård.

Sedan den 1 mars 2023 kan regionerna i enlighet med förordningen (2023:30) om statsbidrag till regioner för åtgärder för att höja driftsäkerheten på hälso- och sjukvårdens fastigheter söka bidrag för att genomföra åtgärder för att höja driftsäkerheten på hälso- och sjukvårdens fastigheter så att hälso- och sjukvårdsverksamhet kan upprätthållas under höjd beredskap.

Utredningen om civilbefolkningens skydd vid höjd beredskap (Ju 2021:03) föreslår i sitt betänkande Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap (SOU 2022:57) en ny lag om skyddsrum och skyddade utrymmen. Utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet. Socialstyrelsen bör följa det pågående arbetet.

Socialstyrelsen har haft ett uppdrag att kartlägga befintliga skyddade utrymmen och lokaler avsedda för hälso- och sjukvård i landets regioner (S2022/03173). Av myndighetens redovisning som inkom den 2 maj 2023 framgår att det nu finns bättre kunskap regionalt och nationellt om, var och i vilken omfattning det finns skyddade utrymmen och lokaler där det kan bedrivas vård i länen. Resultatet av den kartläggning som har genomförts visar att regioner rapporterar att det finns befintliga skyddade utrymmen i begränsad omfattning, att underhållsbehoven är omfattande och att ytterligare fördjupad kartläggning och analys krävs för att få en tydligare nulägesbild samt ytterligare kunna bedöma hur dessa utrymmen möter totalförsvarets behov. Regionerna har genom den inledande kartläggningen getts möjlighet att påbörja arbetet med fortifikatoriskt skydd av hälso- och sjukvården under höjd beredskap.

Regeringen instämmer i Socialstyrelsens bedömning att det finns behov av en fördjupad kartläggning av skyddade utrymmen avsedda för hälso- och sjukvård. Regeringen bedömer även att det finns ett behov av att skyndsamt påbörja underhållet av skyddade utrymmen avsedda för hälso- och sjukvård.

På regeringens vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Erika K Nilsson

Kopia till

Statsrådsberedningen, SAM

Finansdepartementet, BA

Fortifikationsverket

Försvarsmakten

Kammarkollegiet

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

regionerna